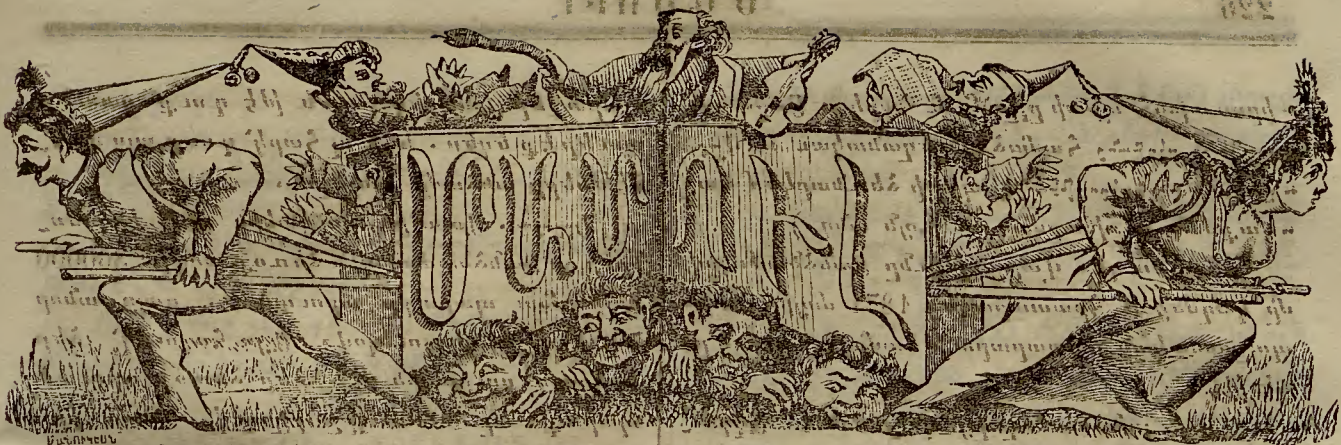

ԹԻՒ 289 Ե. ՏՈՒԻ 2. ԵՐԶԱՆ

4873

ՅՈՒՆԻՍ 6 ՉՈՐԵՔԵԱՐԹԻ

Մամուլ եւ արտոնչութիւն չըմանք 52 օրինակ է :
 Ստորագրութեան տեղն է Պօլիս , Զինճիլի—խան փերիսի
 Թիւ 18 ամբողջ տուած զմեզ ամբողջ տուած զմեզ
 Գուրու երթալիք Թիւրքից փաստայի ծախքը առնողին փրկէ :

Նըմանին գինը դաշեկան կանխիկ 60
 Կիտաշըմանը » » 50
 Մեկ Թիւրք փարսլի 50
 Մանուցմանց տողն է դաշեկան 2

ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՅ ԲԱՐՉԱՆ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

Առանց որ և է Ժողովի , խորհրդի կամ
 Յանձնաժողովի մասնակցութեան , Ս. Պատրի-
 արքի կողմէն , աղղային պարտուց բարձման
 Բ. Տեղեկագիր մը հրատարակուեցաւ այս օրե-
 ըստ , առանց իսկ նշանակուած ըլլալու անոր
 առ ո՛ր ուղղուած ըլլալն , և անոր ճշդութեանն
 ու ուղղութեանն յումմէ քննուելիքը .

Ս. Պատրիարքը եկաւ չեկաւ Աղղ. պարտ-
 քը տալու ձեռնարկեց , դանձապետ , համա-
 րակալ և ամէն բան ինք ըլլալու պայմանաւ :

Աղղին մէջ իրաւացի արտունջներ սկսան
 Ս. Պատրիարքին այս ապօրինաւոր ընթացքին
 դէմ :

Ս. Պատրիարքը իր ընթացքը իբր թէ օրի-
 նաւորութեան խօթելու համար ընդհ. Ժողո-
 վին բերաւ այս խնդիրը , ուր ըսաւ .

« Սահմանադրութեան չ'գործադրուելուն
 « պատճառը Աղղային պարտքն է , առիկա քա-
 « ընդուտ մ'է . Եթէ այս քարը չ'վերցուի , ոչ
 « Պատրիարքը և ոչ ալ Ժողովը կրնայ գործ մը
 « տեսնել . Լսեցի որ կ'ըսեն թէ խրիմեան Կա-
 « խաշիւն գործ տեսնելու ելեր է , և իր ձեռ-
 « նարկութիւնը օրինաւոր պայմանէն զուրկ է : Դա .

« աւաղարկեմ օրինաւորութեան մոցնել այս ա-
 « ռաւարկութիւնս և այլն . » (Ստեփանդ. Ընդհ. Ժող. նիստ ԺԼ. 29 յունուար 1871) :

Եւ որովհետեւ դրսւ որ և օրինաւորապէս
 ներկայացած չ'էր այս առաւարկութիւնը , ըս-
 տեցաւ իրեն որ օրինաւորապէս բերէ եկող
 նիստին .

Հետեւեալ նիստին Պատրիարք և Քաղա-
 քական Ժողով ի միասին ստորագրեալ առա-
 ջարկութեան տեղեկագիր մը բերին , ուր կ'ա-
 ռաւարկէին թէ՛

« Քաղ. Ժողովը հարկ կը դադար , որ յատուկ
 « յանձնախումբ մը դրուի , որ Ս. Պատրիարքի
 « նախագահութեամբ և իւր պատասխանատու-
 « ութեան տակ հին պարտուց բարձման համար
 « որոշուած միջոցը գործադրէ և վճարքները
 « կատարէ . » (Ստեփանդ. Ընդհ. Ժող. նիստ ԺԼ.
 42 վեարուար 1871) :

Ընդհանուր Ժողովը ընդունեց այս առա-
 ջարկութիւնը , և որոշեց .

Ս. Պատրիարքը իրեն անկէ առաջ բռնած
 ընթացից և անկէ ետեւ բռնելիք ընթացքին
 նկատմամբ դիտողութիւն ընողներուն պատան-
 խանելով ըսաւ թէ ,

« Բնաւ երբէք օրինաւորութենէ դուրս միջոցնե-
 « լալ չ'սկիաի դիմեմ , Տնօրէնական խորհրդոյ հետ

« իրաւատիւնս պիտի ըլլամ, և հարկաւ Սահմանադրութեան »
 « ըստինքն » համաձայն եղանակաւ և վարչական գործակցութեամբ պիտի ձեռնարկեմ հաւաքման ու վճարման » (Նոյն անդ.)

Հետեւապէս վարչութիւնը Յանձնաժողով մը կազմեց և հրատարակեց 1871 մայիս 13 ին պաշտօնական յայտարարութեամբ մը, ուր կ'ըսէ թէ,

« Սոյն յանձնաժողովը պաշտօնն է՝ Ազգային սնտուկի պարտքերը քննել, ստուգել, պարտատեարդ վաւերական նոր մուրհակներ տալ և միանգամայն պարտուց վճարման ձեռնարկել »

Այս յանձնաժողովը տարի ունէս ետեւ, ասկից իբր տարի մը առաջ, տեղեկագիր մը հրատարակեց 1872 օգոստոս 11 ին, մինչև նոյն օրը Ս. Պատրիարքի ձեռք հաւաքեալ և վճարեալ դոկումենտներն ալ իբր թէ պարտեալ կելով:

Շատ մը ազգայիններու Ս. Պատրիարքի ձեռք վճարած դոկումենտները այս ցուցակին մէջ նշանակուած չէին. ելանք բարձին լրագրաց մէջ:

Ս. Պատրիարքն յայտարարութիւն ըրաւ թէ այդ դրամներու հաշիւը ինքնապիտի տայ. իրօք այսօրերս հրատարակեց զոյն 1873 մարտ 1 թուականով:

Այսչափ մը անցելոյն համառօտ պատմութիւնը ընելէ ետեւ, դառնք Ս. Պատրիարքի այս Բ. տեղեկագրի քննադատութեան Սրբազան Հայր:

Նոյն. Ըստ քս խոստման, ո՛ր է այդ քու երկրորդ տեղեկագրի մէջ Տնտեսական երեսօնային երաւանդութեան, վարչական գործակցութեան, յատուկ սպառնալիքաւ կազմուած Յանձնաժողով մասնակցութեան, և Սահմանադրութեան ուղեմէջ հաստատութեան: Օրինաբար պայմաններէ դուրս ինքնաշնորհ գործածած ըլլալու համար, արդեօք ի՞նչպէս պէտք էր դործել: Եւ ի՞նչպէս պէտք էր զործել:

Երբեք. Առ ո՞ր ուղղեալ է ձեր այս տեղեկագիրը, ո՞վ պիտի ստուգէ ձեր ցուցած ցանկերուն ճշմարտութիւնը թէ իրօք այդպիսի

պարտքեր կան եղեր, և թէ դուք զանոնք տուեր էք եղեր. և ի՞նչ հարկ դուք այս զահմէթները անձամբ քաշելու:

Երբեք. Առաջին ցուցակին մէջ կը տեսնուի որ Յանձնաժողովին ձեռք ազգին 360000 դրչի մտ պարտքը տրուած է. բայց անոր 70000 դրչը զեղչուելով, Այս հաշուով ձեր երկրորդ ցուցակին մէջ ձեր ձեռք տրուած պարտքն ալ 80000 դրչ ըլլալով, անոր իբր 17000 զուրուչը զեղչուած պէտք էր ըլլալ. ի՞նչու չէ եղած այս զեղչը. եթէ եղած է, ո՛ր է. եթէ չէ՞ք կրնար ընել. ի՞նչու դուք թէսպիյէ ըրիք և յանձնաժողովին չի ձգեցիք որ ըստ առաջնոյն ընէր նաեւ այդ երկրորդին:

Երբեք. 10000 դրչ առաջին ցուցակին և 3000 դրչ երկրորդ ցուցակին մէջ, ընդամենը 13000 դրչ ծախք կայ ձեր ձեռքը. պէտք է այդ ծախքերուն մանրամասնաբար հաշիւը տաք, որ արձանագրուի ազգային տումարներուն մէջ. ապա թէ ոչ վերոյիշեալ 17000 դրչ զեղչին վրայ եւեթնելով հաշիւը միայն ձեզի ծանօթ 30000 դրչ պարտական կը մնաք ազգին, կամ խաւինք ըրած կրլաք ազգէն:

Հիմա. Երբ երկրորդ ցուցակին մէջ կրնէք թէ ձեր ձեռք տրուած 80000 պարտուց 45000 ը Յանձնաժողովը կաղմուելէն առաջ ձեր ձեռքը վճարուած էր մինչ 1871 մայիս 1. Եթէ իրաւ առանկ էր, ի՞նչու համար զանկէս զնեւ չտուիք Յանձնաժողովը հրատարակած ցուցակին մէջ, որ հրատարակեցաւ 1872 օգոստոս 11 ին, և լոկ ձեր ձեռք հրատարակելի ցուցակին պահեցիք:

Վեցերբ. Այս Բ. տեղեկագրի ինքի տեսանք, բայց մինչեւ ցայսօր հաւաքածներնիդ և վճարածներնիդ ամբողջովին ասոր մէջ պարունակուած ըլլալուն ի՞նչպէս ապահով ըլլանք. ի՞նչէն դիմանամք որ ասոնցմէ դուրս դրամներ ալ հաւաքած չէք և ձեր քովը չեն գտնուիր, և երբ վաղը բողոքողներ ելեն, չի պիտի ըսէք թէ անոնց հաշիւներն « ապագային մէջ պիտի տաք ձեր սիրելի ազգին »: Ինչպէս ըրիք աս չի բողոքողներուն:

վերջապէս .

Սրբազան Հայր .

Այդ կը կառավարէք թէ անասուն կ'որածէք :

Ազգին ձեռնէ սպասածը տատրիւրքութիւն ընել է , և ոչ ուրիշ բան :

Եթէ դուք չէք գիտեր , Ազգը գիտէ , թէ ի՞նչ է պատրիարքութիւն ընելը :

ՎԱՆԿԵԼԻ ՎԱԼԵԱՆՈ

Այս անունը լսողը սորվեցաւ , որ այն անձն է , որ չորս տարի առանց պայմանադրութեան , առանց երաշխաւորի , և առանց վարձք տալու , նստեցաւ Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյն կից , Ազգին Աղագար անուն կալուածին մէջ , ի չնորհս վասակ և խարդաւանիչ Հայերու , և այսօր 3,000 լիրայի մօտ վարձք պարտք ունենալով Ազգին , ճգնելու վրայ է դայն Ազգին չը վճարելու :

Այրի կին մ'անգամ եթէ խանութ մ'ունենենայ , և վարձակալը վարձքը չը վճարէ , Տէրութիւնը վարձակալը դուրս կը հանէ , վարձակալին նոյն խանութին մէջ ունեցած գոյքը կը վաճառէ և փոխանակ վարձուց նոյն այրի կնոջ կուտայ : Ասիկա ընդհանուր օրէնք է , տես տէսթուրին մէջ : Ասոր ալօգաթութիւն պէտք չէ :

Բայց վանկէլի վալեանոյի թեւ թիկունք ըլլալով զանիկա չորս տարի Աղագարի մէջ պահող Հայերը երբ չը յաջողեցան զանիկա աւելի եւս անոր մէջ պահելու , կամ առանց բան մը վճարելու ապահովութեամբ դայն դուրս հանելու , իրենց բան գործ ըրած են հիմա ալ անոր Ազգին բան մը վճարել չ'տալու , վասն զի եթէ վանկէլի այդ գիշուած վարձքը հիմա Ազգին վճարել հարկ ըլլայ , կոնխաւ իրենց վճարածները ետ առնել հարկ պիտի ըլլայ , ասոր համար ամեն ճիգ թափելու վրայ են որ անոր կուտ մը վճարել չ'տան Ազգին , և որ Աղագարի մէջ գտնուած մօպիլեային տէր ընեն Ազգը :

Մենք արդէն լսած էինք թէ այդ լիկուզիչ ընկերութեան անդամները ազգին դէմ

բրթէսթ մը պիտի ընել տան 7-8.000 լիրայի համար և վերջապէս գործը հոն բերեն որ դոնէ ազգին կուտ մը չարուի :

Լսեցինք նաև որ այդ բրթէսթօն Նիզօլա վալեանօ ըրած է , բայց ճիշդը չ'կրցինք ստուգել :

Այս անգամ Բանկէի Տէրութի հաշուի անուն թուրքերէն լրագրին այս երկուշարթի աւուր ԳԻՆԻԹ Թուոյն մէջ վանկէլի վալեանօ ստորագրութեամբ երկու գրութեան հրատարակութիւնը տեսանք , որ ճէրլտէ կ'ըսէ թէ անոնց հրատարակութիւնը ԵԼԷԻՍ եղած է իրմէ :

Մեք չեմք քննարկէ որո՞նք եղած կրնան ըլլալ այդ իլթիմասը ընողները և թէ ի՞նչ է անոնց նպատակը , բայց որովհետեւ նշանաւոր յայտնութիւններ կը պարունակեն այդ դրութիւնները , զանոնք կը հրատարակեմք և հրաւեր կը կարդամք Հոգաբարձութեան որ իրենք ալ իրենց կողմէն պէտք եղած ծանօթութիւնը հաղորդեն անոնց ի բացատրութիւն :

Այս գործին վրայ լուծեամբ գործելու ժամանակը անցաւ :

Սհաւասիկ վանկէլի վալեանոյի առաջին գրութիւնը :

Բուզնամէյէ տէրճի իլթիմասը իլէ վիրուտ իտէն իքի դըթա վարագանն այնը տըր :

« Յիյ օ հազիրան ՎԱՆԻԿԵԼԻ միւլաթիյէսի թարիխի իլէ Եունան թէպաաւընտան Միկէլօ Գասթէլանօ նամ քիմէտէնիին Պէյօղլունտա քեպլին Էրմէնի քիլիսէսիին հէյէթի իտարէսի իլէ պիլ մուգալէյէ , քիլիսէյի մէղքիւր էմլաքընտան , Պէյօղլու ճատտէսիյտէ վազը ՎԱՆԻԿԵԼԻ ՎԱՆԻԿԵԼԻ ՎԱՆԻԿԵԼԻ նօմէրօյլըլէ մուրադգամ օլ էսնատէ Թէաթրօյի Շարդի տէնիլուպ պատէհու Աղագար Լիրիք նամը իլէ եատ օլունան թէաթրօ մահալի իլէ լէվահըլընը իսթիճար իլէմիլ իտի . թէաթրօյի մէղքիւր իլէ լէվահըլընը իսթիճարընտան մազստ , օլ էսնատէ պարագատան իսլարէթ օլան պիլնանըն հէամի իլէ միւքէմիլ սուրէթտէ պիլ Գաֆէ Շանթի ինչասը օլաուղընտան , մէրդուս Միկէլօ Գասթէլանօ պիր պիլնանըն ինչասընա լաղըմ օլան մըղտար ազճէյէ մալիք օլմաաղը հասէպի իլէ , պուգուլլարընա միւրաճատթլէ պէյիմիլդտէ Գօմաթիք

օլարագ պիր չիրքէթ թէքլի քիլէ անդլէրի թա-
րադընտան չիրքէթէ հիսսէյի մուսիպէմ օլարագ
իքի պին առէտ լիրայի Օսմանի վէ սօնրալէրի պի-
նայի մէղքիւրըն ինչաաթ վէ ամլ լիյաթը խուսու-
լէրինաէ չիրքէթէ դարգէն Ենէ թարաֆը քէմթէ-
րիսէն իքի պին առէտ լիրայի Օսմանի իթա օլուն-
մուշ քար . ինչաաթը լաղըմէնին իքմալի իլէ Գա-
ֆէ Շանթանըն իլէթաթըմէնին միւսաշըրէթ
օլունմուշ իսէաէ , պէրվէյի պալա տէ օրթ պին ա-
ռէտ լիրայի Օսմանի պօրճու օլունմուշտան հա-
սըլաթը վաղըէ քիֆայէթ իսէր տէրէճէտէ օլուն-
աղընա մէսի, չիրքէթի միւնաղըտէ ֆէսի օլուն-
նուշ , գուլլէրինին մաթ լուպը օլան տէ օրթ պին
առէտ լիրայի Օսմանի մուգապիլ մէրգու մնկէ-
լի Գասթէլան օ թարաֆընտան պա գօթ թրաթ օ հա-
յիղ օլունմուշ հուգուղը իլէ , մէղքիւր տէ օրթ պին
լիրա մէսարըֆըն մահսուլը օլան պինաըն իւղէրի-
նէ օլան հուգուղըն գուլլէրինէ տէվը իլէմիշ վէ
ֆիյ Վ շուպաթ սէնէ ՎԱԴ թարիսի իլէ մու-
գալլէյի տէ թանդիսի իլէ , գուլլէրի ալաճաղըմ օ-
լան տէ օրթ պին լիրայի մուգապիլ հուգուղու մէղ-
պուրէյի դապուլ իսէրէք , մէրգու Գասթէլանօնըն
գլմմէթիսի իսլա իլէտիմ :

Մէղքիւր մուգալլէյի ճէտիտէնին քիլիսէնին
հիլէթի խաթէսի խապէրաթ օլունմուշ , ֆիյ Վ
շուպաթ սէնէ ՎԱԴ թարիսի իլէ բրօթէսթ օ խա-
րէք Գասթէլան օ իլէ միւսաղըտ օլան գօթ թրաթ օ-
նըն քէմէնէ լէմ Ենքիւն առտ իլէտիկին իշարէ
մէղքիւր Գաֆէ Շանթանըն տէրհալ թալիյէսիսի
իտտաա իլէմիշ վէ գուլլէրի իլէ Գասթէլան օ արա-
սընտա թէքէլիլին իտէն նիգանըն թէսլիյէսի Սլ-
թընճը տայիլիյէ հէվալէ օլունմաղին , չէնտ իլէն
սօնրա հէյնէթի իտարէ ճէլի պիլիլէ , հուգուղը մահ-
քէմէտէ մէրգու Գասթէլան օ թարաֆընտան գուլ-
լէրինէ իճրա իտիլէն տէվը հուգուղը պիլթ թասաթի
օլ թարիսալն իթիպարէն մէղքիւր էմաղընըն
միւսթէճիլի օլարագ պէնտէլէրինի թար ըյաճաղընը
բէսմէն պէյան վէ իլան իլէմիշ , վէ տայիլի մէղ-
քիւրէնին պու պէյանը բէսմիսի ֆիյ Օ նիսան սէնէ
ՎԱԴ թարիսի իլէ չըգաղըլան դարաթընտա միւն-
տէրիճ պուլունմուշ տըր : Ենվմ մէղքիւրաէ տայի-
լէյի մէղքիւրէ պաշ քէաթիպի իլէ քիլիսէի մէղ-
պուր հէյնէթի խաթէսիսին թալէպի իւղէրինէ մէր-
գու մնկէյի Գասթէլան օ թարաֆընտան տաթի
հիւսնիւր իրաթը իլէ ֆիյ Օ հաղիրան սէնէ ՎԱԴ
թարիլիլի գօթ թրաթ օ ֆէսի օլունմուշ տըր : Հէյնէ-

թի մէրգու մէնին գուլլէրինի բէսմէն թասաթի իթ-
մէսի իւղէրինէ Ենիտէն պիր գօթ թրաթ օ թանդիսի
վէ պու գօթ թրաթ տա քիլիսէնին մէնաֆիլինի միւս-
թէլլէմ վէ հուգուղ վէ մէնաֆիլի քէմթէրանէմ
մուգաֆըպ , չէրայիլի լաղըմէնի ճէսիտէ տէրճ ու
թէսթիլի իճաղաթ վէ մուգալլէթը չէրիլէնին իւսս
աճընալը իղթիպարնտան իքէն , հէյնէթի մէրգու մէ
մուգալլէյի սապըգէնին պա բրօթէսթ օ վէ մահ-
քէմէ հուգուրոնտա թարաֆէյի իրաթը իլէ ֆէսի
օլունտուղունա տալա աթ ֆը հաղար իթմէյէրէք ,
մուգալլէյի մէղքիւրէ չէրայիլիլին լաղաթը իլէ
սուրէթի տիլէրէ իճարէ տաթի շուսուլի պուլուն-
մաթ հաղընտա իտար իլէմիշ , վէ պու իտար իւ-
ղէրինէ նիլա վուղու իլէ հալա պու նիլա տէ-
վաթ իլմէքտէ պուլունմուշ տըր :

Քիլիսէյի մէղքիւր թարաֆընտան ֆիյ Վ քա-
նուշը Եվլէ սէնէ ՎԱԴ թարիլիլի վէ իրան սէ-
ֆարէթի մարիֆէթի իլէ պիլ խաթիսի իգամէյի տա-
վա օլունարագ Սլթընճը տայիլիյէ պիլ հէվալէ գուլ-
լէրինին Ես մուգալլէյի սապըգէյի դապուլ վէ
իմա վէ Եսաթ մաղաղալարընը թալիլիլի իլէ ի-
ճարիլիլի թէտիլիլի մէճպուր օլմաղըղըմ թալէպ վէ
իտտաա , վէ հաթթա քէֆալէթի միւթէպէրէ իրա-
յէսի տալի տէրմէյան օլունմուշ , գուլլէրի տալի
մուգալլէթէն ֆիյ Վ քանուշը Եվլէ սէնէ
ՎԱԿ . թարիլիլիլի թաղաթ իլէտիլիլի պիր գըթա
խաթիսա իլէ , միւճէտտէտէն մուգալլէ թանդիլիլի
միւստէթի իճարըն օն սէնտէն աղալիլի օլմամա-
սընը վէ սէնէվի իճարըն տէ օրթ իւղ լիրառան
ղիպաթ օլմամասընը վէ Եսաթ թէաթթոնուն միւ-
ճէտտէտէն ինչաթ իչսն վէրիլէն տէ օրթ պին ա-
ռէտ լիրա իլէ մուգալլէյի մուգալլէրէն թէսլիլ օ-
լունմամը օլան ՎԱԴ նուսթըր օլմաղաղարն իճա-
րը իչսն սէնէվի իւղ Ելլի լիրա հիսաթը իլէ հէր
նէ թէրաղըլիլի իտէր իսէ անըն տալիլի իթա օլուն-
մասընը իտտաա իլէտիլիլի : Պունուն իւղէրինէ պա-
էլ միւգաղէրաթը միւթէվալիլի , Սլթընճը տայիլիլի
մահքէմէսի ճանիպիստէն թարաֆէյիլին իքիլէր միւ-
մէյիլիլի նապ իլէմէսի , վէ պու տէ օրթ միւսթէլիլիլի
տալալիլի վաղառանըն քէաթիլիլի խուսուլարընա
օթուղ պիր կիւն իլինաէ իճաթ իտէն լայիհալարընը
վէրմէլէրի վէ պէյան լաթէթիլիլի բէյին ֆալը
տալալիլի Եսաթ թութուլմաթը ֆիյ Վ մայիս սէնէ
ՎԱԿ թարիլիլի իլէ դարաղալարըլարագ Գամիլ օ
Պարուլի նամ դաթ տալիլի մահքէմէ թարաֆընտան
իւլէլէնճիլի միւսթէլիլի նապ օլունմուշ , վէ պու դա-

բար թարափեցնէ թէպիւղ վէ հիւսիսը թարափառն
աւալա իթիրաղ վաւառ ուղւոյնադարազ գաթը իւ
իծաւ օլմուշ օլտուղու հալտէ , գուլարը թարա-
փընտան իրի միւմէյիլ ինթիտուր վէ նասու օլուն-
մուշ խէտէ , քիլիսէնին հէյէթի իտարէսի ճանի-
պիւնտէն պու գարարէ մուխալիֆէթէն իգլիգալ ի-
տէն միւմէյիլէր նասու օլունմամշ տըր : Արատան
պիւր խալիլ վաղրթ միւրու լիլլէ քէթիլէրէրէր քիլիսէ-
յի մէղպուր վէ Սլթընճը սասյիլէ ալէյիլնտէ օլա-
րադ բրթթէսթ օլէրլէ օղրաշալ աուրու բքէն , պիւրտ
տալիլէյի մէղպուրէնին մահքէմէսի լաղլի ու ֆէսի
օլունմուշ օլտուղունա մէսին հէյէթի մէղքիւլէ
պունը պիւր ֆըրսաթը նաֆիլէ աուտ իտէրէք , շէհիր
էմանէթի պէհիլէսինէ պիլ միւրաճաւ , Ալգաղար
Վիրիք նամ միւրլիլին քիրալարը վէրլալլիլնտէն
պահսլէ , տալա իգալմէսի իլէ օրատան չըղարըլ-
մաղըղըր վէ մաթլուլ օլունման քիրալարն թան-
սիլիլի իթիտա իլլէմիշ , շէր նէ գաուար օլէսնտա
մէնսուլ օլտուղում իրան սէֆարէթի պու պապտէ
չէտիտէն բրթթէսթ օլտուլ իրալմէն միւրթէշէք-
քիլ պուլունման Սլթընճը տալիլէ մահքէմէսի հու-
ղուրնտա ագտէմճէ բույլթ օլունմուլ մուալլաղտէ
գալիլ օլան պիւր տալալը ֆասլէ սէլահիլէթի օլ-
մատըղը , վէ պէր մուճիսի գարար , սաղըդ նասլը
իծալ իտէն իքի նէֆէր միւմէյիլ քիլիսէյի մէղ-
քիւր հէյէթ իտարէսի թարափընտան թապլին օ-
լունմատըղա պէսլէ մուալլէքտէ գալան աւալա
իւղէրինտէ միւղաքէրաթը ախէրէ գապուլ օլուն-
մալաճաղընը , թէրճիւմանը մարիֆէթիլլէ Պալը ա-
լիտէ վէ Շէհիր էմանէթի պէհիլէսինէ պէյան իթ-
միշ իտէն , էմանէթի միւղալիլէյա պուրալարա
հէվալէյի սէմմ իթմէյիլէք , քէյֆիլլէթի Պալը ալի-
տէն լէտ էլ իթիլդան , պիւնայի մէղքիւրալէն չըգա-
րըլմաղըղըմա վէ իտտաա օլունման քիրալարն թէ-
տիլլէսինէ իծալար օլունմաղըղըմա ղըյապէն հիւքմ
ու գարար վէրմիշ տըր :

Հալ պու քի Նրան սէֆարէթի պալատէ պէյան
օլունման իթիլաղաթա իլալլէթէն , էվլէլա էմնայի
մուհաքէմէտէ Նրան սէֆարէթի թէրճիւմանը հա-
ղըր պուլունմուղու , վէ սանիլէն քէնտու թէպալար
մէնսուպէսի հաղընտա Շէհիր էմանէթինտէ ղը-
յապէն մուհաքէմէյէ սէլահիլլէթի էստէն սէֆա-
րէթէ գապուլ օլունմուղունտան պահսլէ , գարար
մէղքիւր ալէյիլնէ իթիրաղ էյիլմիշ վէ իթիրա-
ղաթը վաղաաթը Պալը ալի ճանիպիւնտէն քէտմի-
լէն թաալիլ վէ թաաթիք ղըլընաթաք , էմանէթի

միւղալիլէյանն մէղքիւր գարարը սէֆարէթի միւ-
ղալիլէյանէ բէսմէն թէպիլիլ վէ իծրաա տալի-
լաթիտա գըլընմը օլտուղու ֆիլ Վ հաղիրան սէնէ
ՎԱՄ , թալիլի իլէ թանղիմ գըլընտան վէ մահ-
թույաթը Պալը սլիլլէ պիլլէ թէսիլ իտէն պիւր
գըլա ապուղաթ բէյնաթիւնտէ տալիլ մէթթուր
պուլունմուշ տըր : Շէհիր էմանէթի պէհիլէսինտէն
վէրմիշ օլտուղու հիւքմ վէ գարարընտան պու սնէ
գաուար պիւր սէնէ մուտէթի մուրուր իթմիշ վէ
քէյֆիլլէթ հալա ալլիլնճը տալիլէյի մահքէմէյի
մէֆուլէսի թարափընտան սուտուր իտէն գարար
մուճիպիլնճէ , քիլիսէի մէղպուր թարափընտան նա-
պը իծալ իտէն միւմէյիլէր նասու օլունմալուլ ,
պու միւղալիլ հալ օլունմալարդա , հիւ պիւր տա-
լիլէսիլ տալալի վաղալլէ միւտալիլէ իլէ , գա-
լըպը ալիլէ էֆրաղըն հաղըր օլմատըղը ալիլաւր
տըր :

Տալանն ճէրեանընտա Պէյօղլու հալիլի քէ-
պիլի վաղալի իլէ գուլլէրի վէ տաալէրիմ էօմ-
րիւմիւլլէ թէհիլլէքէ իլալ իտէրէք , վէ քիւլլիլթ-
լու աղճէ սարֆ ու ֆէտա իլլէյիլէք միւնաղիլին
ֆիլ Ալգաղար թէաթրօու իլէ քիլիսէյի մէղպուր
ագարաթընտան օլան լէվահըղը վէ սայիլ էպիլ-
յէյի թալիլիլ տալմիւլ էմքէն գապիլիլնտէն օլան
մուխաթարատան , էանի թէլէֆ ու ինքալան գուր-
թարալիլմիշ , վէ պունուն իւղէրինէ օլ էմնտա
մէնսուլ օլտուղում Նրան սէֆարէթի վաղըթաթը
իլէ մէնարիֆ վէ մէղահիմի վաղալմը ինուն քէսպ
իթմիլիլմիլ հուղուղէ տալիլ տէֆաթլէ բրթթէսթ
թաղալիմ իտէրէք , քիլիսէնին հէյէթի իտարէսի
թարափընտան սիւքիլլէ պու պապտէ տէրքեար
օլան միւտաալէրիմ գապուլ օլունմուշ տըր :

Յիլ վաղը խաալիմ տալիլ ինքեար իտէմէղ քի
չու վէճ իլէ ֆէտալեարանէ սարֆ մէնայի իթ-
մէքիլիլմ աթթթ պիւն լիւալըգ պիւնա իլէ մէֆու-
լաթընը վէ լէվահըղ վէ աղարաթը սայիլէյի գուր-
թարալը կիլիլ , թէվալյաթտան տօլալը թարիլլէ
թէրք օլունմալը իգլիլա իտէն մահալըն պէտէլի
օլարաք քիլիսէնին իւլ պիւն լիւաաան վիլատէ գա-
ղանալը մէյտանտա տըր : Շիմոի իտէ թէվալի թա-
րիլ ինուն աղարաթը մէղքիլլէյիլն էօն թարափըն-
տան եէր ալընմալը լաղըմ կէլսէ պիլլէ , Սլթընճը
տալիլէյիլն մէթթուլը պէտէլ վէրէճէյի մալիւմ օ-
լուլ , պու իտէ ֆէտալեարալըգ վէ մաղտէրէթի ա-
ճիլանէմիւն սէմէրէյի միւխաթահէնէսի տըր , Ֆաղա

օլարագ չուրասը տա ի ֆատէ օլուսուր քի Շէհրէ մանէ թի պէհլէյնիսն սէլահլիլի իտարի ծինատէ վերին օլտուղու հիւքմ ու գարարը իլէ տաթի գուլէ-րինին տէ օրթ պին լիրա սարֆ իտէրէք Ալգադար թէաթրօսունու պինա իթտիրմին օլտուղու մուհագդադ, վէ հէյնէթի իտարէ թարաֆընտան տաթի մուգարրէր պուլուսմուչ, ֆագաթ պու մէպլաղը միւսթէհիլի սապլըգ Գասթէլանօտան արամաղը-ղըմ ինապ իլէտիլի պէյան պուլուսմուչ վէ պուգարարըն տէ օրթ պին լիրա սարֆ իլէտիլիսն պէյան իթմէսի քեաֆի օլուս պու մէպլաղը միւսթէ-հիլի սապլըգտան մի Եօխսա քիլիսէնին հէյնէթի իտարէսի թարաֆընտան մը իտտաա իթմէքիլիմ լաղըմ կէլիր, պուրասը պահը ասէր օլուս պահը մէքըլուրէ կէլինսէ մըգտարը մէքըլուրըն հէյնէթի իտարէսի մէպլուրէ թարաֆընտան իթասը լաղըմ կէլիլի պիր թագըմ իգարը շէրլէ իլէ միւստա-տագ գըլընըր իսէտէ, շուրասը տաթի վար տըր քի հէյնէթի իտարէսի մէքըլուրէ գուլէրինի ըսմէն վէ Ալթընը տայիրէ հուգուրինատ թատիլի իտուպ տէ թանըմամըչ վէ մէսուլիլի տէրէօտէ իթմիչ օլա-ջըար, էլպէթատէ գուլէրի մէքըլուր ագճէմէ մուգա-պիլ Եէտիմտէ ըհին մապամընտա պուլուսմուչ Ալ-գադար վէ Դուրօս կաղինօլէրինին պէչ պին լիրա-տան միւսթէհալուր գըլմէթի օլան մէքուրմ Գաս-թէլանօյա տայտ մէքուրէաթընը ասթըպ մաթլու-սըրը թահսիլ իտէպիլիր իտիմ, անձագ քիլիսէյի մէպլուրըն գուլէրինի գապուլ իթմէսի իլէ մէքըլուր ըհինլէրի Գասթէլանօյա իյատէ վէ թէսլիմ իլէտիլի

Երկրորդը շարաթ օր կը հրատարակեմք :

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ ՁԱՅՆՍԻՈՐ ՄԷԿ ՆԻՍՏՐ

Երկուշաբթի օրը Պատրիարքարանի առջեւէն անցած ատենա, տեսայ որ խումբ մը մարդիկ փողոցին մէջ ժողուեր են, հետաքրքրութեամբ անոնց մօտենալով, հարցուցի իրենց հոն կենալուն պատճառը, պատասխանեցին որ Պատրիարքին սենեակին մէջ կուոյ մը ձայն կայ, ան մօտիկ կ'ընենք կոր, ասիկայ ըսելուն չի մնաց մէկ մ'ալ ձայները բարձրացան :

— Խայիր, քենէ ալ պատուաւոր է :

— Կը սխալիս, քենէ ալ անպատու է :

— Բայց քու կին ըրածներդ չատ եղան :

— Բայց քու կին ալ ըրածներդ չափը անցաւ :

— Դուրսը քու վարույթ վրայ շատ բաներ կ'ըսեն կոր ինծի :

— Քեզի համար ալ ինծի շատ բան կ'ըսեն կոր :

— Է, ես պատուս ինքզեմ քենէ :

— Ես ալ իմ պատուս կուզեմ քենէ :

— Ինծի նայէ՛ դու իմին չը խօսելուս կը նայիս :

— Դու ալ իմին ձայն չի հանելուս կը նայիս :

— Է, դէմս ել նայիմ ինչ կրնաս ընել :

— Ծ'ո՛, դու ինչ կ'ըլլաս կոր :

— Է, ես քեզի կը հասկցնեմ իմ ուլ ըլլալս :

— Ա՛լ համբերութիւնս հատաւ . . . տահա :

— Թո՛ղ տուէք ձեռքս, կ'ըսեմ կոր . . .

— Դու ինծի ո՛վ զիտցար նայիմ . . . հէ . . .

— Պէ՛ ճանրմ, վաղ անցիք, Խապար, Սա-

ուածնիդ, սիւսէքնէ, վաղ անցիք, աս ինձ

փոռձանաւոս նիստ եղաւ, աս իրար պիտի

խղէք, խառնմանին մէյտանն ենք, ուռ ենք,

Տէր ողորմեա, Տէր ողորմեա, պառէմ մէյմէկ

բիշտօֆ առեք հեպեռնիդ անանկ հոս եկէք :

Այս խօսքերուն թելը դեռ չէր կտրած,

Պատրիարքարանի դռնէն ներս մտանք եղե-

լութիւնը հասկնալու համար, Եսասխմիներէն

մէկուն հարցուցին իմացանք որ նոյն օրը կը-

րօնախան ժողովը Պատրիարք սրբազանին սեն-

եակը նիստ կ'ընէ կոր եղեր :

Մամուլ Պատրիարքարանի մէջ կատարուած

այս իրողութիւնը պատմելէ վերջը, ալ հարկ

չի համարիր յիշեալ բարձրաստիճան ժողովա-

կանաց անունը հոս տալ : Սա միայն կը խնդրէ

կրօնական ժողովոյ անդամներէն որ մէյմալ

եթէ նիստ ընելու ըլլան, փողոցի վրայ դա-

նուած Պատրիարքին սենեակը չի գումարուին,

այլ դարձեալ պարտէզին կողմը եղած հին խո-

հրդարանին մէջ դումարուին, որպէսդի ձայ-

ներնին ցուններնին Պատրիարքարանին մէջ մը-

նալով փողոցէն անցնող դարձողները չիմանան :

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

(Աժնա Մեքենայի և Ընդ.)

Երկինք 5 յունիս .

Մայիս 27 էն ի վեր հոս հասած կարմիր պալոնիկներուն թիւը յիսուն հազարը անցաւ , թէ որ հոտ գիները բարձր են , իմացուցէք մեզի որ այդ վաճառքէն ձեզի իրկենք .

Պալատ 4 յունիս .

Գալաթ անուն շոգ ենաւը տեղոյս նաւա հանգիստէն բաժնուած միջոցին , սաստիկ անձրեւի մը բռնուելով , օճախը մարեցաւ և չի կրցաւ ճանքան շարունակել .

Պրուսա 6 յունիս ,

Համաթի բալային պալատէն ինկած օրէն ի վեր , տեղոյս Հայ հասարակութիւնը , առաջ նորդնիս այսօր կուգայ , վաղը կուգայ ըսելով աչքերնին տնկած այնչափ Մուտանեայի վարդին գարուստը դիտեցին որ շաշի եղան .

Անդրիանուպոլիս 3 յունիս .

Միւսիւ 1 օրօթօթիկին հոս հասնելէն ի վեր , քաղաքիս մէջ մեծ սղութիւն մը տիրեց .

Տեղւոյս վաճառականները Պօլիսէն բանիր բերել տալով , դուրսէն եկողներուն խորհէ ինչէն տէրի կը կըլլեցնեն կոր .

Ֆէրիդիւղ 6 յունիս .

Տեղւոյս վարժարանին մէջ աշակերտին մէկ կը վարժապետէն յանդիմանութիւն լսած առտեն , Սուրբ Կիւրաքի և Զեքի , ըսած ըլլալուն համար , վարժապետը զայրանալով տղուն ոսկորները կտորտեց .

ՆԵՐՍԷՆ-ԴՐՍԷՆ

Մարդ մը անցեալ օր Պատրիարքարանին դռնէն բարկութեամբ դուրս ելլելով սա խօսքերը ըրեր է .

— Ինչ առաջ կարգուողին ալ խեղճ անի . Ինչ ետքը կարգուողին ալ :

Նոր վեցայ մը դէմը ելնելով պատճառը կը հարցնէ .

— Անոր համար որ , կ'ըսէ Պատրիարքարա նէն դուրս ելլողը , ինչ առաջ կարգուողը չէ .

կաւ ինձի չի խրատեց որ ես ալ չի կարգուիմ , և ինչ ետքը կարգուողն ալ չ'եկաւ իմ կարծիքս հարցնելու :

Բերայի մէջ բանելու վրայ եղող բէնները երկու ամիսէ ի վեր շարունակ բրօվա ընելու վրայ են : Առանկ երթալու ըլլայ ևէ , մինչեւ որ կառքերը չի հիննան և ձիերը չի թփաշնան , կարծենք միւշթէրի առնելու չի պիտի սկսին .

Լօսածնուս նայելով Սրագրոյ մեծապատիւ խմբագիրը՝ վարդապետին մէկէն տաւոր ոսկի կաշաւք ուտելով , նոր բալթօ մը առեր է :

Սատանան մեղքը առնէ . ստակը առնելը չ'ենք գիտեր ամա , բալթօն առնելը ստոյգ է :

Աւաղակ մը ամեն տեսակ գողտի թիւն ընէ ինչ ետքը , վերջապէս անցեալները կը բռնուի և դատի ենթարկուելով , դատաւորին կը ներկայանայ .

Աւաղակը դատաստանի ատեն դողութիւն ըրած ըլլալը չ'ուրանար բնաւ , այլ համարձակութեամբ իր արհեստը լլալը կը խոստովանի , դատաւորը աւաղակին այս վիճակը տեսնելով , զարմացմամբ կը հարցնէ .

— Մեղք չէ քեզի , ի՞նչ օղուտ կեղնէ այս արհեստէն :

— Տէ՛ր , կը պատասխանէ աւաղակը , մենք ենք որ ասդին անդին տարիներով պահուած ստակները կը դտնենք , դուրս կը հանենք , առատ առատ կը խարճենք , և այս պատճառաւ Պօլսոյ ժողովուրդն ալ ստակի երես կը տեսնայ .

ՄԱՍԻՍԵԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

Վատ . — Եւրոպ .

Արի . — Երեւոյնք :

Կենդանի . — Բալան .

Անկենդան . — Ընդունի .

ՄԱՍԻՍԻ ՀԱՅՅՈՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
(Երևան, 1928)

Մասիսի ըրած հայհոյութեանցը դէմքատ
բանալիք անձանց կողմերնիս առած տեղեկու
թիւները կը շարունակենք:

19. Պ/ԴԸ

20. Լ/ԿԻՄ

21. Յ/ԼԻՄ

22. Ճ/ԼԻՄ

23. Կ/ԿԻՄ

24. Տ/ԼԻՄ

25. Խ/ԼԻՄ

26. Զ/ԼԻՄ

27. Զ/ԼԻՄ

28. Կ/ԼԻՄ

29. Վ/ԿԻՄ

30. Ց/ԼԻՄ

31. Վ/ԿԻՄ

32. Գ/ԼԻՄ (Կենդանի)

33. Դ/ԼԻՄ

34. Ո/ԼԻՄ

35. Շ/ԼԻՄ

36. Ս/ԼԻՄ (Նկարա)

37. Խ/ԼԻՄ

38. Վ/ԿԻՄ

39. Մ/ԿԻՄ

40. Լ/ԿԻՄ

41. Ե/ԿԻՄ

Մասիս՝ այս սարճաբերի հայհոյութեանց
մէջը պիտի կրնայ ուրանալ արդեօք թէ՛ ըրած
է:

Եթէ չի՛ կրնար ուրանալ, ապա ուրեմն
պէտք է ընդունի Մասիս՝ որ նորօրինակ Վ.ՍՈՒ
թիւն մ'ալ (բառին իսկական նշանակու թեանքը)
նոյն իսկ փունջի դէմ բացած՝ պատուոյ անու
նով պատուակեալ՝ իր դասն է, որպէս զի
Աղգային վարչութիւնը՝ իրեն դէմ դատ չ'բա
նայ, զճան Հիւսէին ոճրագործը պաշտպանած
և հետեւեալէն անոր հետ իր աղգին դէմ ոճ
րագործութեան մէջ դառնաւ ըլլալուն հա
մար:

Մասիս, կ'ըսեմք, որ հայրն է հայհոյու
թեանց, և ապացուցեալ հեղինակ անուր հայ
հոյութեանց այսպիսի վիխձարի ցանկի մը, ով
կը կըլէ որ՝ փունջի իրեն դէմ գործածած եր
կու իրաւացի ամականներուն համար իր բա
ցած դատը՝ իր պատուոյն նախան հանդու
թեանն համար ըլլայ, և ներքին նպատակ,
շարժառիթ և թեւադրիչ վասակներ չունենայ:

Մասիս՝ իր այս տեսակ արարքները նշա
նակելիք ուրիշ բառ մը եթէ կրնայ դառնել,
էրանդէն դաս, առանց հայ լեզուին ողորդի և
սկզբանը դէմ մեղանշելու, պէտք է զայն ցու
ցընէ, և ապա անոր դէմ բողոքէ:

Մասիս՝ կ'ըսեմք, պէտք է դիտնայ, որ

անդր բան զուտեւեկ են իր այս երկու արարք
ները, որ են՝

Ս. Պաշտպանել զճան Հիւսէին և

Բ. իր այս արարքին իսկական անունը որ

է՛ղ թերթին դէմ դատ բանալու ձեւը:

Եւ այս արարքով զգուշ (Երևան, 1928)

ՀԱՐԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ

ԴԼՈՐԴ Յ. ՍՅՎՍՅԱՆ

ԻՏՊԱՐԱՆԻ ՈՒՆ ԲԵՐԵՔԱՆԻ